

Ekonomia   Studia niestacjonarne

Kierunek: Audyt finansowy

Wykład 1

dr Michał Thlon
Katedra Ekonomii
Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie 2023/2024

ORGANIZACJA EGZAMINÓW I ZALICZEŃ

W przypadku przedmiotów, których sylabusy realizują program wymagany przez Polską Izbę Biegłych Rewidentów serdecznie prosimy o przeprowadzanie egzaminów w następującej formie:

1. Egzaminy składają się z pytań testowych jednokrotnego wyboru oraz zagadnień sytuacyjnych (zadań obliczeniowych).
2. Pytania testowe punktowane są według zasad: 2 pkt. za prawidłową odpowiedź -1 pkt. za nieprawidłową odpowiedź, 0 pkt. za brak odpowiedzi.
3. Zagadnienia sytuacyjne oceniane bez punktów ujemnych, z punktami częściowymi za poszczególne etapy rozwiązania.
4. Zaliczenie od 60% punktów możliwych do uzyskania.

Tematyka wykładów (1)

Wykład nr 1

Zagadnienia:

- Podstawowe pojęcia i kategorie ekonomiczne
- Klasyfikacja dóbr i usług
- Pojęcie i rodzaje modeli ekonomicznych
- Rynek – mechanizm funkcjonowania,
- Analiza popytu, podaży i równowagi rynkowej

Tematyka wykładów (2)

Wykład nr 2

Zagadnienia:

- Rachunek dochodu narodowego i determinanty dochodu narodowego:
- Polityka monetarna (pieniężna)
- Pieniądz – pojęcie, cechy i funkcje
- Miary ilości pieniądza w gospodarce
- Cele strategiczne polityki pieniężnej
- Instrumenty polityki pieniężnej
- Polityka budżetowa (fiskalna)
- Budżet państwa i polityka budżetowa
- Bilans płatniczy, handel zagraniczny i kurs walutowy
- Pojęcie i cechy bilansu płatniczego państwa
- Wpływ eksportu netto na poziom dochodu i wartość produkcji

Tematyka wykładów (3)

Wykład nr 3

Zagadnienia

- Przedsiębiorstwo i jego otoczenie:
- Zasady działania przedsiębiorstwa
- Makrootoczenie przedsiębiorstwa
- Otoczenie konkurencyjne przedsiębiorstwa
- Zarządzanie przedsiębiorstwem
- Strategia działania przedsiębiorstwa
- Rola menadżera w kierowaniu ludźmi w przedsiębiorstwie.
- Motywowanie pracowników, podejmowanie decyzji w przedsiębiorstwie
- Proces podejmowania decyzji i jego ograniczenia

Literatura podstawowa

Podstawy makroekonomii, pod red. Z. Dach i B. Szopy, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Kraków 2004

Z. Dach, A. Pollok, K. Przybylska, Zbiór zadań z mikroekonomii, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Kraków 2010

Z. Dach, Mikroekonomia, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2015

Literatura uzupełniająca

H. Hazlitt, Ekonomia w jednej lekcji, Instytut Misesa, Warszawa 2012

P.A. Samuelson, W.D. Nordhaus, Ekonomia, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2014

M. Thlon, R. Sieradzki, Opcena opłacalności i ryzyka inwestycji, UEK, Kraków 2016

CZĘŚĆ I

Wprowadzenie do ekonomii

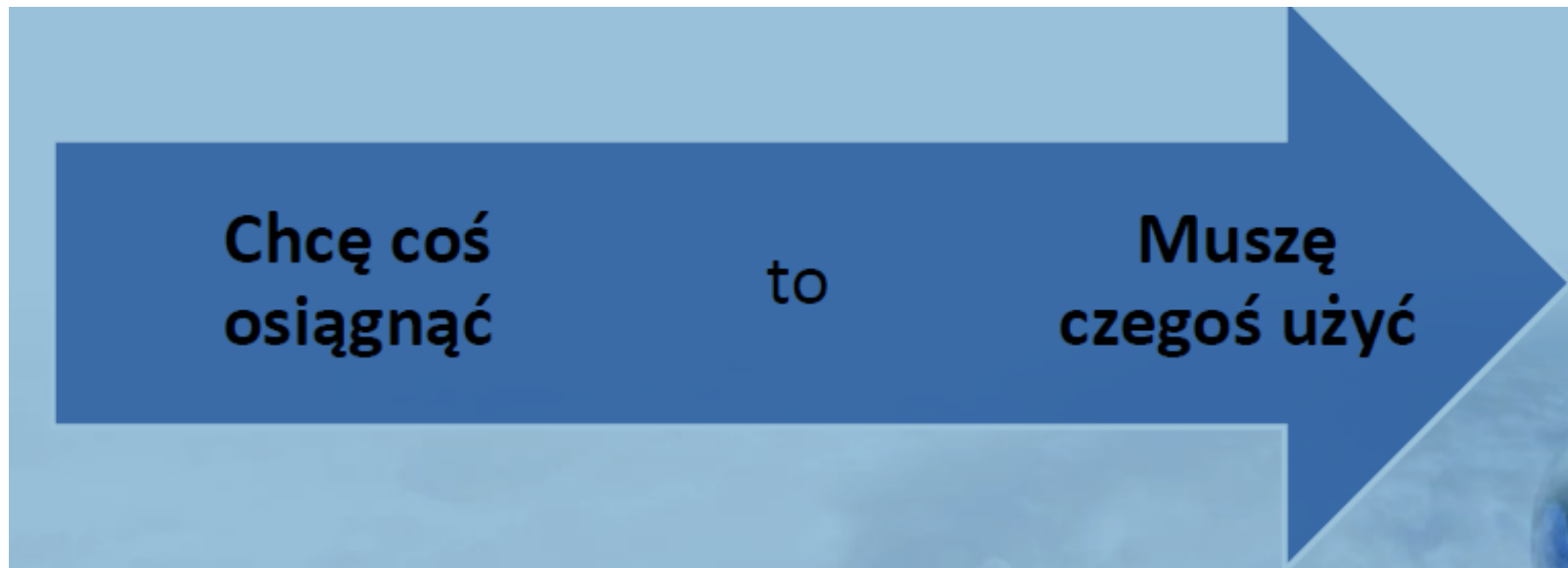

Ekonomia

- Słowo ekonomia wywodzi się z języka greckiego.
- Pochodzi od dwóch słów:
  - οἶκος(oikos) –dom i νομος(nomos) prawo reguła.
- Pierwszy raz pojawia się u Ksenofonta (V/IV w. p.n.e.).
- Starożytni rozumieli pod tym pojęciem zasady prowadzenia gospodarstwa domowego.

Ekonomia ... bliżej definicji

- Ekonomia jest nauką o pewnym aspekcie działalności człowieka - o gospodarowaniu, czyli o używaniu dostępnych zasobów w celu uzyskania zamierzonych efektów.

Ekonomia

- Ekonomia jest nauką badającą, **jak ludzie radzą sobie z rzadkością.**
- Ekonomia zajmuje się badaniem zachowań podmiotów gospodarczych (i ekonomicznych konsekwencji tych zachowań) w zakresie sposobu wykorzystania ograniczonych zasobów - w sferze produkcji, podziału, wymiany i konsumpcji.

Ekonomia i rzadkość

- Rzadkość jest podstawowym faktem życia gospodarczego: dostępne zasoby (czynniki produkcji) są ograniczone, natomiast potrzeby ludzkie są nieograniczone.

Rzadkość wymusza dokonywanie wyboru. Czynniki produkcji wykorzystywane przy produkcji jednego dobra nie mogą być jednocześnie wykorzystane produkcji innych dóbr. Oznacza to, że produkując jakieś dobra, jednocześnie rezygnujemy z wytwarzania innych dóbr.

Ekonomia - przedmiot

Ekonomia jest nauką o tym, jak jednostka i społeczeństwo decydują o wykorzystaniu zasobów (wszystkich, gdyż wszystkie zasoby mają alternatywne zastosowanie i z definicji są w niedoborze) – które mogą mieć także inne, alternatywne, zastosowania – w celu wytwarzania różnych dóbr i rozdzielania ich na konsumpcję obecną lub przyszłą, pomiędzy różne osoby i grupy w społeczeństwie.

Ekonomia - przedmiot

Jednym z podstawowych pojęć ekonomii jest rzadkość dóbr. Niemal wszystko jest rzadkie: żadna ilość dóbr nie jest w stanie całkowicie usatysfakcjonować społeczeństwa, bez względu na stopień zamożności większość ludzi chce mieć więcej. Ekonomia nazywa ten stan **nieograniczoną potrzeb ludzkich**.

Mikroekonomia i makroekonomia

Ekonomię dzielimy na:

- **mikroekonomię**, która zajmuje się zachowaniem indywidualnego konsumenta, przedsiębiorcy, handlowca, rolnika oraz
- **makroekonomię**, która skupia swoją uwagę na badaniu takich wielkości jak całkowity dochód gospodarki, odsetek osób zatrudnionych, przepływ kapitału

Mikroekonomia

Mikroekonomia jest dziedziną ekonomii zajmującą się badaniem zachowania indywidualnych konsumentów, przedsiębiorstw i rynków. Jest to nauka zajmująca się szczegółową analizą podejmowanych przez jednostki decyzji dotyczących zakupu i sprzedaży towarów.

Działy mikroekonomii

- teoria wyboru konsumenta
- teoria postępowania producenta
- konkurencja (doskonała, niedoskonała, monopolistyczna)
- monopol
- oligopol
- ryzyko i niepewność w działaniach gospodarczych
- rynki czynników produkcji
- równowaga ogólna i dobrobyt
- rola rządu

Makroekonomia

- dziedzina ekonomii posługująca się wielkościami agregatowymi (zbiorczymi, dotyczącymi całej gospodarki) do badania prawidłowości występujących w gospodarce jako całości

Potrzeba (1/4)

- Potrzeba jest to stan uświadomienia sobie braku czegoś.
- Obiektywne potrzeby są wspólne wszystkim ludziom, niezależnie od czasu i przestrzeni i w zasadzie są jednakowe pod względem ilościowym i jakościowym.
- Przyczyną tego jest natura ludzka, wspólna wszystkim ludziom, niezależnie od epoki i terytorium.

Potrzeba (2/4)

- Najogólniej można stwierdzić, że potrzeba jest to właściwość organizmu ludzkiego sprawiająca, że człowiek nie może normalnie funkcjonować (wykorzystywać swoich zdolności w działaniu) i rozwijać się bez określonych warunków.

Potrzeba (3/4)

- Kiedy potrzeba nie zostaje zaspokojona, pojawia się stan napięcia wymagający rozładowania, czyli **potrzeby to pragnienie, chęci, odczucia.**

Podstawowe źródła potrzeb

- 1) organizm człowieka;
- 2) środowisko przyrodnicze, warunki klimatyczne;
- 3) życie społeczno-gospodarcze.

Środki służące do zaspokojenia ludzkich potrzeb

Dobro w ekonomii

- 1) może być materialne lub niematerialne;
- 2) posiada użyteczność;
- 3) ma za zadanie zaspokoić potrzeby.

Rodzaje dóbr (w ekonomii)

Dobra konsumpcyjne - zaspokajają potrzeby człowieka w sposób bezpośredni.

Dobra produkcyjne - zaspokajają potrzeby człowieka w sposób pośredni i służą do wytwarzania innych dóbr.

Dobra wolne - występują w przyrodzie w ilości nieograniczonej w stosunku do ludzkich potrzeb.

Dobro rzadkie - takie dobro, którego dostępność nie jest w stanie pokryć potrzeb ludzkich. Przykładem w czasach dzisiejszych może być samochód, jedzenie, książki, czy też każde inne dobro, dla którego przy zerowej cenie zgłoszony popyt przewyższa podaż.

Dobra ekonomiczne - są wynikiem działalności gospodarczej człowieka i występują w ilości ograniczonej w stosunku do ludzkich potrzeb.

Dobra wolne

- Dóbr wolnych jest niewiele.
- Najbardziej oczywistym przykładem jest powietrze.
- Innym przykładem może być lód na Biegunie
- W kraju o innym klimacie lód nie jest, rzecz jasna, dobrem wolnym.
- Na Saharze piasek jest dobrem wolnym, ale już nie jest nim np. Polsce.

Dobra

DOBRAMI są RZECZY (np. szkła kontaktowe, budynek UEK, sałatka ziemniaczana, itd.) i/lub USŁUGI (np. strzyżenie w zakładzie fryzjerskim, usługi transportowe LOT-u, koncert Iron Maiden itd.)

Krótko mówiąc

Wszystko co ma wartość dla sprzedającego i kupującego.

Dobra ekonomiczne (gospodarcze)

- Dobrami gospodarczymi (ekonomicznymi) są produkty pracy ludzkiej.
- Produkty powstają w wyniku **uzdatniania** (np. wody do picia), **uprawiania** (np. zboże), **hodowli** (np. bydło), **wydobycia** (np. węgiel), **przetwarzania** (np. chleb).
- Produkty w życiu gospodarczym występują pod postaciami surowców, materiałów, półproduktów (półfabrykatów), wyrobów gotowych i towarów.

Dobra ekonomiczne - podział

- Dobra ekonomiczne mogą występować jako dobra konsumpcyjne lub produkcyjne.
  - 1) **Do dóbr konsumpcyjnych** zalicza się produkty, które służą bezpośrednio do zaspokojenia potrzeb ludzkich, np. żywność, odzież, meble, telewizory, itp.
  - 2) **Do dóbr produkcyjnych** zalicza się produkty służące do otrzymywania nowych dóbr gospodarczych i do świadczenia usług (tzw. środki produkcji, czyli główne surowce, materiały i maszyny).

Dobra konsumpcyjne - rodzaje

- **Dobra konsumpcyjne trwałego użytku.**

Ten rodzaj dóbr konsumpcyjnych charakteryzuje się długim czasem ich używania, często przez kilkanaście lat. Zaliczamy do nich przykładowo meble, sprzęt gospodarstwa domowego czy samochód. Przy czym konsumujemy usługi dostarczane przez te dobra, a nie same dobra.

- **Dobra konsumpcyjne nietrwałego użytku.**

Są to dobra zużywane natychmiast (to znaczy w trakcie jednorazowej konsumpcji) lub we względnie krótkim czasie. Jedzenie, napoje, mydło, pasta do zębów są przykładami tego rodzaju dóbr.

Dobra produkcyjne

- Do dóbr produkcyjnych zalicza się produkty służące do otrzymywania nowych dóbr gospodarczych i do świadczenia usług.
- Są to tak zwane środki produkcji, czyli główne surowce, materiały i maszyny.
- Środki produkcji dzieli się na środki pracy i przedmioty pracy.

Środki pracy

- Środki pracy to: narzędzia, maszyny, urządzenia, budynki fabryczne, środki transportu, za pomocą których człowiek oddziałuje na przedmioty pracy.

Przedmioty pracy

- Przedmiotami pracy są surowce, materiały oraz ziemia, na które skierowana jest praca człowieka.
- Oddziałując na przedmioty pracy otrzymuje się produkty zaspokajające potrzeby.

Podział dóbr

kryterium: własność

- 1) dobra prywatne** - są to takie dobra, których posiadanie jest związane z przeniesieniem praw własności w momencie zapłacenia za nie sprzedającemu;
- 2) dobra publiczne** - są to dobra, których rząd dostarcza w sytuacjach wymagających nie wyłączenia nikogo z konsumpcji.

Podział dóbr

kryterium: konieczność zaspokojenia potrzeby

1) Dobra normalne:

- luksusowe (jachty, samochody, futra z norek);
- pierwszej potrzeby (żywność, odzież).

2) Dobra niższego rzędu („gorsze”), np. zwykły chleb.

generalnie kupujemy chleb zwykły ale w przypadku wzrostu dochodów już zaczynamy zmieniać upodobania na chleb z ziarnami albo innymi dodatkami, który jest droższy w porównaniu do zwykłego chleba

Powyższa klasyfikacja dóbr zmienia się w czasie i przestrzeni. Dobra normalne kiedyś uważane za luksusowe stały się obecnie podstawowymi. Podobnie dobra uważane w niektórych krajach za podstawowe, w innych zaliczane są do luksusowych.

Podział dóbr

kryterium: zastępowalność

- 1) Dobra komplementarne (uzupełniające)** to takie, które muszą być stosowane w celu zaspokojenia określonej potrzeby (np. samochód i benzyna, taśma i magnetowid).
- 2) Dobra substytucyjne (zastępowalne)** to takie dobra, które mogą się wzajemnie zastępować, ponieważ zaspokajają tę samą potrzebę (np. masło i margaryna, kanapka z szynką i kanapka z polędwicą).

Usługi (1/2)

- Drugim środkiem zaspokojenia potrzeb są usługi.
- Usługami są **wszystkie czynności** świadczone na rzecz zaspokojenia potrzeb ludzkich w sposób bezpośredni lub pośredni.

Usługi (2/2)

- W procesie zaspokojenia potrzeb **usługi odgrywają coraz większą rolę.**
- Wynika to m.in. z faktu, że usługi (poza zaspokojeniem określonych potrzeb) **mają charakter komplementarny** wobec potrzeb zaspokajanych przez dobra, np. posiadanie dóbr w postaci urządzeń technicznych wymaga usług w postaci naprawy **oraz substytucyjny**, umożliwiający rezygnację z dóbr na rzecz usług, np. Nie kupujemy samochodu, lecz korzystamy z taksówek

Rodzaje usług

- **Usługi rzeczowe**, obejmujące czynności skierowane na podmioty lub obiekty (a) usługi renowacyjne (remontowe, naprawcze i konserwacyjne, instalacyjne i budowlane) b) usługi współdziałające w procesie produkcji (zlecone prace w zakresie obróbki mechanicznej, nakładania powłok, farbowania) c) usługi eksploatacyjne w sferze wymiany (transport, handel, łączność).
- **Usługi osobiste**, obejmujące czynności skierowane na człowieka, zaspokajające jego potrzeby fizyczne i psychiczne (a) usługi w zakresie edukacji, b) usługi w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej, c) usługi związane z rekreacją, kulturą i sportem, d) usługi hotelarskie i gastronomiczne).
- **Usługi ogólnospołeczne**, obejmujące czynności skierowane na całą gospodarkę narodową i społeczeństwo, zaspokajające potrzeby organizacyjno-porządkowe (a) usługi pośrednictwa finansowego, b) usługi komunalne, c) usługi w zakresie administracji publicznej i obrony narodowej

Ekonomiczne myślenie

W warunkach rzadkości dóbr i zasobów warto pamiętać o tym, że:

1. wszystko kosztuje („nie istnieją darmowe obiady”);
  - . prawie zawsze istnieją alternatywne możliwości
2. wykorzystania ograniczonych zasobów;
3. należy szukać najlepszych rozwiązań (np. maksymalizujących korzyści/użyteczność lub minimalizujących koszty/straty);
4. jakość naszych decyzji zależy od wiedzy oraz od informacji, jakie zgromadzimy.

Ekonomia pozytywna

- Ekonomia pozytywna zajmuje się światem gospodarczym takim, **jakim on jest**.
- Pozwala na możliwie bezstronne uogólnianie procesów i mechanizmów gospodarczych.
- Tworzy fundament, na którym budowane są różne szkoły myślenia normatywnego.

Ekonomia normatywna

- Ekonomia normatywna zajmuje się światem gospodarczym takim, **jaki powinien być**.
- Posługuje się sędami wartościującymi: Jakie powinny być kierunki polityki gospodarczej, podaż pieniądza, stopa bezrobocia, stopa inflacji itp.

Teoria i model ekonomiczny

TEORIA

- Teoria jest to zestaw abstrakcji dotyczących rzeczywistości.

MODEL

- Model jest to teoretyczne uogólnienie określonego fragmentu badanej rzeczywistości, które w sposób uproszczony odwzorowuje zachodzące procesy ekonomiczne.

Rola modeli w ekonomii (1/2)

Ekonomia zajmuje się wyjaśnianiem zachowań gospodarczych jednostek i społeczeństw za metod naukowych, a te (w wielkim skrócie) - polegają na formułowaniu modeli ekonomicznych, czyli konstrukcji teoretycznych, które zawierają upraszczające rzeczywistość założenia (dotyczące zachowania się podmiotów gospodarczych), które mogą być stosowane do wyciągnięcia wniosków dotyczących relacji pomiędzy zmiennymi stosowanymi w modelu.

Rola modeli w ekonomii (2/2)

- Modele stosowane są zatem do wyjaśnienia i przewidywania zjawisk ekonomicznych.
- Zmienne ekonomiczne dzielimy na: zmienne endogeniczne (zmienne, których wartości są określane wewnątrz modelu) i zmienne egzogeniczne (wpływają na zmienne endogeniczne lecz ich wartości są wyznaczone poza modelem).

Formułowanie i sprawdzanie modeli ekonomicznych

- Modele mogą być formułowane słownie, graficznie lub algebraicznie.

Sprawdzanie modeli ekonomicznych odbywa się za pomocą konfrontowania ich z danymi empirycznymi. Zasadniczo można stwierdzić, że jeżeli wyniki badania empirycznego są sprzeczne z teorią należy odrzucić.

Empiryczną weryfikacją modeli zajmuje się ekonometria.

Podział modeli ekonometrycznych (1/5)

kryterium: liczba zmiennych objaśniających

- 1) modele z jedną zmienną objaśniającą;
- 2) modele z wieloma zmiennymi objaśniającymi.

Podział modeli ekonometrycznych (2/5)

kryterium: liczba zmiennych objaśnianych

- modele z jedną zmienną objaśnianą (**modele jednorównaniowe**);
- modele z wieloma zmiennymi objaśnianymi (**modele wielorównaniowe**).

Podział modeli ekonometrycznych (3/5)

kryterium: interpretacja zmiennych objaśniających

- 1) **modele przyczynowo-skutkowe**, w których wszystkie zmienne objaśniające mogą być traktowane jako przyczyny kształtowania się zmiennej objaśnianej (przykładowo model zależności wielkości kosztów od wielkości produkcji);
- 2) **modele symptomatyczne**, w których brak bezpośrednich relacji przyczyna-skutek, ale występują zmienne będące symptomami pewnych trudnych do obserwacji lub nieobserwowalnych zjawisk, będących przyczynami zmiennej objaśnianej;
- 3) **modele tendencji rozwojowej**, czyli tzw. trendy, w których jedyną zmienną objaśniającą jest zmienna czasowa (oznaczana zazwyczaj przez t);
- 4) **autoregresyjne**, w których wśród zmiennych objaśniających wyróżnić zmienną objaśnianą z przeszłości.

Podział modeli ekonometrycznych (4/5)

kryterium: postać analityczna

modele liniowe (gdy zależność między zmienną objaśnianą a zmiennymi objaśniającymi jest liniowa);

modele nieliniowe (gdy zależność przyjmuje formę nieliniową, np. hiperboli, paraboli itp.).

Podział modeli ekonometrycznych (5/5)

kryterium: uwzględnienie czynnika czasu

- 1) Statyczny system informacji przestrzennej** - przedstawia (zwykle stałą, to jest niezależną od czasu) zależność pomiędzy sygnałem na wejściu i wyjściu układu. Rozpatrywanie charakterystyk czasowych w kontekście układu statycznego nie ma sensu, gdyż nic nie mówią one o układzie, w którym nie ma żadnych zmiennych stanu.
- 2) Dynamiczny system informacji przestrzennej** - jest to rodzaj systemu informacji przestrzennej, w którym oprócz położenia obiektu uwzględniono czas jego powstania. Pozwala to na przeglądanie zmian w czasie na mapach generowanych przez system.

CZĘŚĆ II

Plan cz. 2

1. Funkcje i cechy rynku
2. Rodzaje rynków
3. Zalety i wady gospodarki rynkowej
4. Identyfikacja czynników wpływających na popyt
5. Identyfikacja czynników wpływających na podaż
6. Równowaga rynkowa

Funkcje i cechy rynku

Rynek jest to ogół warunków, w których dochodzi do zawierania transakcji wymiennych pomiędzy sprzedającymi, reprezentującymi podaż, a kupującymi reprezentującymi popyt.

Funkcje rynku:

- Rynek dokonuje wyceny dóbr
- Rynek jest podstawowym źródłem informacji dla podmiotów gospodarczych
- Rynek jest niezbędnym warunkiem racjonalnego wykorzystania zasobów
- Rynek umożliwia ustalanie się stanów równowagi w gospodarce
- Rynek jest weryfikatorem społecznej przydatności produkcji i zarazem mechanizmem dostosowywania produkcji do potrzeb

Cechy rynku:

- dominacja własności prywatnej
- swoboda prowadzenia działalności gospodarczej
- efektywna konkurencja między przedsiębiorstwami
- rynkowa alokacja czynników wytwórczych
- samodzielność podmiotów gospodarczych

Rodzaje rynków

Według kryterium **przedmiotu obrotu**:

- rynek produktów i usług konsumpcyjnych
- rynek dóbr i usług inwestycyjnych
- rynek czynników produkcji
- ❖ rynek pracy
- ❖ rynek ziemi
- ❖ rynek kapitału

Według kryterium **zasięgu geograficznego**:

- **rynek lokalny** - obejmuje część terytorium kraju i jest swojego rodzaju układem przestrzennym wyodrębnionym ze względu na sieć handlową o danym typie asortymentu
- **rynek regionalny** - obszar obejmujący swym zasięgiem region; włącza się tu obszar większego miasta, zespołu osadniczego, zespołu miejskiego, aglomeracji miejsko-przemysłowej, rejonu nowo uprzemysłowionego

- **rynek krajowy** - rozciągający się na powierzchni całego kraju
- **rynek międzynarodowy** - obejmuje grupę krajów należących do różnych ugrupowań powstałych na bazie międzynarodowego podziału pracy; najczęściej są to ugrupowania gospodarcze takie, jak Europejska Wspólnota Gospodarcza, Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu i inne
- **rynek światowy** - obejmuje wszystkie kraje świata

Według kryterium **sytuacji rynkowej**:

- **rynek zrównoważony** – popyt jest równy podaży
- **rynek niezrównoważony**
  - ❖ **rynek sprzedawcy** (producenta) – w uprzywilejowanej pozycji jest producent, gdyż popyt jest większy od podaży
  - ❖ **rynek nabywcy** (konsumenta) – w uprzywilejowanej pozycji jest konsument, gdyż podaż jest większa od popytu

Według kryterium **legalności prowadzonych transakcji**:

- **rynek biały** (legalny) - w pełni zgodny z prawem
- **rynek szary** (półlegalny) – przedmioty obrotu nie są objęte zakazem obrotu, jednak ich pochodzenie lub warunki zawierania transakcji nasuwają pewne wątpliwości, gdyż są niepełni zgodne z prawem np. sprzedaż alkoholu sprowadzanego z Ukrainy
- **rynek czarny** – handel towarami, będącymi przedmiotem obrotu jest zakazany np. narkotyki, prostytutka

Zalety i wady gospodarki rynkowej

Zalety:

- tendencja do racjonalnego wykorzystania zasobów gospodarczych
- efektywny system motywacyjny
- duża innowacyjność gospodarki
- dyscyplina finansowa przedsiębiorstw
- tendencja do samoczynnego ustalania się równowagi
- duża elastyczność gospodarki
- dobre zaopatrzenie sklepów
- szeroki zakres swobód obywatelskich

Wady:

- występowanie zjawisk destabilizujących gospodarkę
- tendencje do tworzenia się dysproporcji w dochodach i majątku

Identyfikacja czynników wpływających na popyt

Popyt

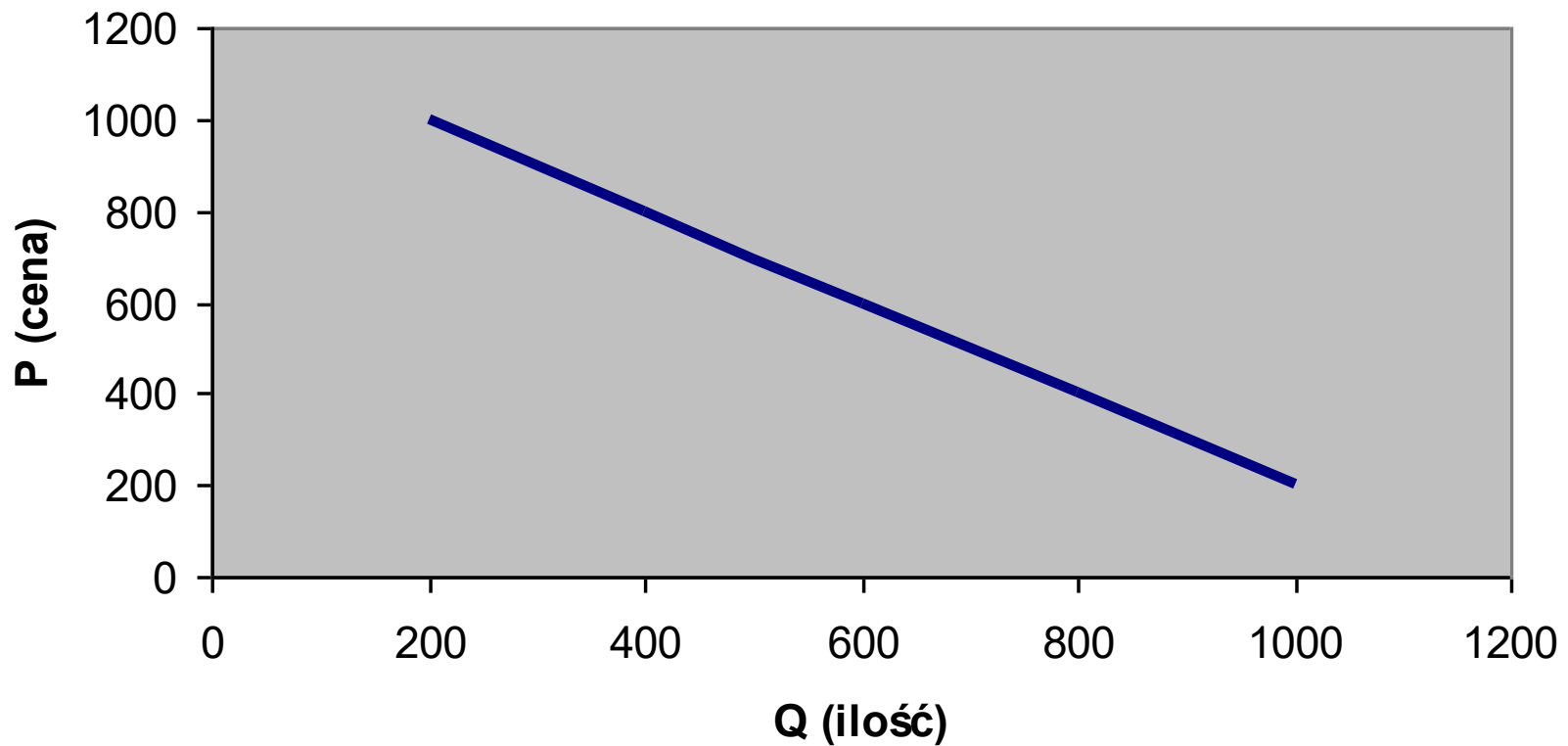
Popyt rynkowy - funkcja przedstawiająca kształtowanie się relacji pomiędzy ceną dobra (towaru, usługi), a ilością (liczbą sztuk) jaką konsumenci chcą i mogą nabyć w określonym czasie, przy założeniu niezmienności innych elementów charakteryzujących sytuację rynkową (*ceteris paribus*).

Wielkość popytu (wielkość zapotrzebowania - *quantity demanded*) to ilość dobra, jaką nabywcy są w stanie nabyć po określonej cenie i w określonym czasie.

Popyt efektywny występuje wtedy, gdy chęć nabycia towaru jest poparta posiadaniem odpowiednich środków pieniężnych.

Popyt potencjalny oznacza pragnienie nabycia określonego dobra nie poparte możliwościami dochodowymi.

Wykres krzywej popytu

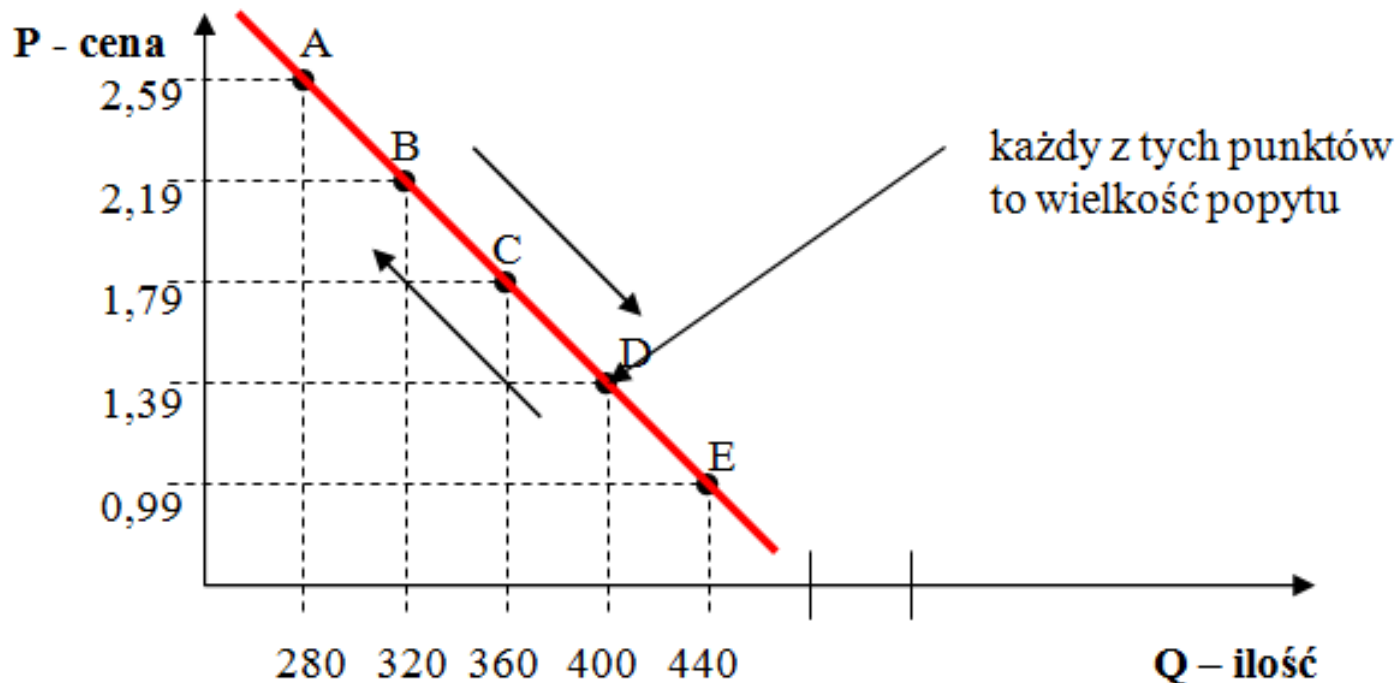
Własności krzywej popytu

- Krzywa malejąca (są wyjątki)
- Postać krzywej lub linii prostej
- Wzrost popytu powoduje przesunięcie krzywej w prawo
- Krzywa popytu przesuwana się w przypadku zmian środowiska, które zwiększają lub zmniejszają popyt na dany artykuł,

Przykład krzywej popytu

Krzywa popytu rynkowego na masło

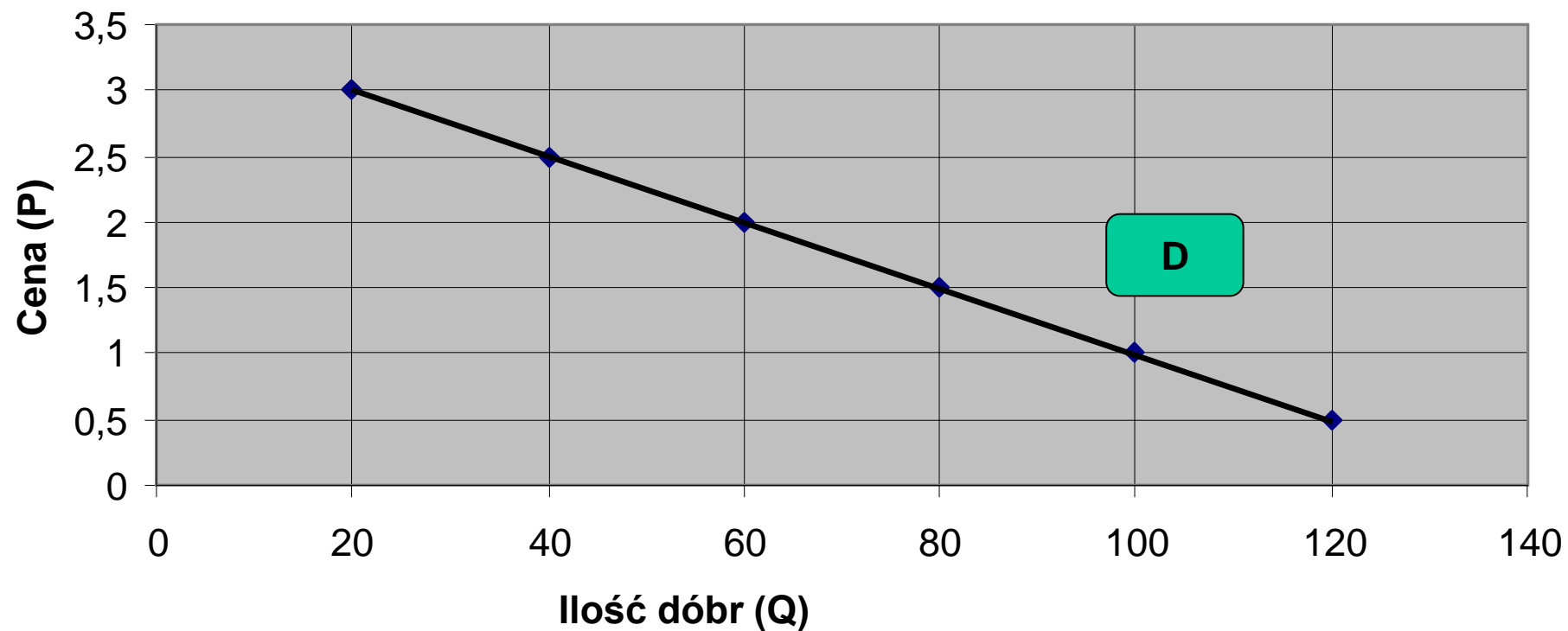
Cena za jedn. w zł	Rozmiary popytu w tys. ton	Kombinacje
0,99	440	E
1,39	400	D
1,79	360	C
2,19	320	B
2,59	280	A

Prawo popytu

Wzrost ceny powoduje spadek
zapotrzebowania na dobro i odwrotnie

Cena (w złotych)	Wielkość zapotrzebowania na tabliczki czekolady (w szt.)
0,50	120
1	100
1,50	80
2	60
2,50	40
3	20

Funkcja popytu

Wyprowadzanie wzoru na funkcję popytu

$$P_0=1; Q_{D0}=100$$

$$P_1=2; Q_{D1}=60$$

Funkcja popytu jest funkcją liniową o wzorze:

$$y=ax+b$$

Konstruujemy układ równań ($y=P$; $x=Q_D$)

$$1=a100+b$$

$$2=a60+b$$

$$b=1-100a$$

Podstawiamy do drugiego równania:

$$2=60a+1-100a$$

$$-40a=1/-40$$

$$a=-0,025$$

$$b=1-100 \cdot -0,025$$

$$b=1+2,5$$

$$b=3,5$$

$$**P=-0,025Q_D+3,5**$$

Determinanty popytu:

1. Ekonomiczne

- cena (wraz ze wzrostem ceny popyt spada i odwrotnie)
- dochód (wraz ze wzrostem dochodu popyt rośnie; wyjątek stanowi sytuacja, w której wraz ze wzrostem dochodu konsumenci ograniczają zakupy dóbr gorszej jakości, zastępując je dobrami lepszej jakości)

Nietypowe reakcje popytu na zmianę ceny:

- popyt doskonale nieelastyczny (sztywny)
- paradoks Veblena (dotyczy dóbr luksusowych i ludności najbogatszej)
- paradoks Giffena (dotyczy dóbr podstawowych i ludności najbiedniejszej)
- Efekt owczego pędu
- paradoks spekulacyjny

efekt Veblena

Efekt Veblena jest to paradoks związany z zależnością pomiędzy popytem a ceną danego dobra. Polega on na tym, "że niektóre gospodarstwa domowe nabywają tym większe ilości danego dobra, im jest ono droższe. Korzyść konsumpcyjna polega wówczas na demonstrowaniu swoich możliwości konsumpcyjnych"

Efekt Veblena dotyczy najbogatszych grup społecznych oraz dóbr luksusowych przez nich nabywanych i jest spowodowany wzrostem wielkości popytu na dane dobro luksusowe pomimo wzrostu jego ceny, co jest działaniem nieracjonalnym z punktu ekonomicznego, natomiast jest spowodowane chęcią bycia „trendy”

Paradoks Giffena

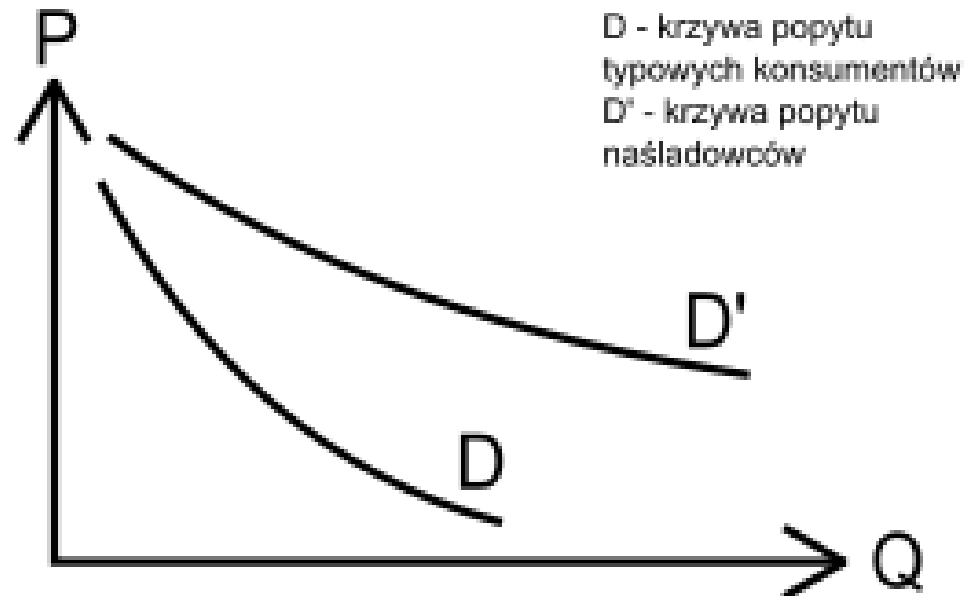
Paradoks Giffena dotyczy dóbr niższego rzędu, czyli takich które nie mają bliskich i tanich substytutów - rodziny ubogie wydają na nie większość swoich wydatków. Są to np. ziemniaki, ryż, chleb. W danym paradoksie chodzi o to, że wzrost ceny takiego dobra może zmuszać nabywców do rezygnacji z części zakupu innych dóbr i zastępowania ich dodatkowymi porcjami drożejącego dobra Giffena

efekt owczego pędu

Zjawisko występujące, gdy konsumenci pragną nabywać pewne dobra, także po wyższych cenach, tylko dlatego, że kupują je inni. Wynika to z chęci naśladowania osób, z którymi chcą się utożsamiać.

Zjawisko to pozwala wyjaśnić m.in. wpływ mody na kształtowanie popytu. Krzywa popytu dla tej grupy konsumentów położona jest wyżej od krzywej popytu dla typowych konsumentów, a jej opadająca tendencja jest słabsza.

Efekt owczego pędu przedstawia sytuację, gdy wybór dokonywany jest pod wpływem innych osób. Zjawiska tego typu bazują na fakcie, że wielu konsumentów to osoby o tzw. zewnętrznym umiejscowieniu kontroli (zewnętrzsterowne). Efekt owczego pędu to przypadek efektu Leibensteina (tzw. efekt snoba).

➤ ceny dóbr substytucyjnych i komplementarnych

Dobra substytucyjne (*substitutes*) to inaczej dobra zamienne, spełniające tą samą potrzebę (np. masło i margaryna). Jeżeli cena masła rośnie to rośnie popyt na margarynę, jeżeli nie zmieniła się jej cena.

Dobra komplementarne (*complements*) to inaczej dobra uzupełniające się, które wspólnie zaspokajają potrzebę (np. samochód i benzyna). Jeżeli cena benzyny rośnie to spada popyt na samochody

- oczekiwania zmiany sytuacji rynkowej (jeżeli konsumenci oczekują w przyszłości wzrostu ceny dobra to w danym momencie zwiększają popyt na to dobro)

2. Pozaekonomiczne

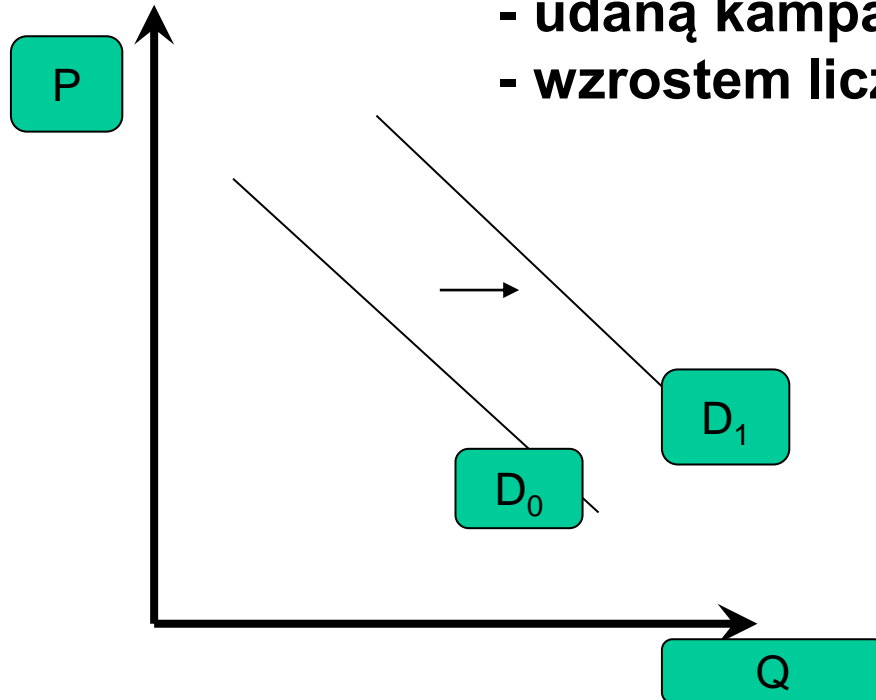
- gusty i preferencje nabywców
- zmiana liczby i struktury ludności
- sezonowość
- moda
- kampanie reklamowe

Jeżeli bada się wpływ ceny na wielkość zapotrzebowania to graficznie następuje przesunięcie wzdłuż funkcji popytu.

Jeżeli bada się wpływ pozostałych czynników wpływających na popyt to przesunięciu ulegnie cała funkcja popytu.

Przesunięcie z D_0 do D_1 może być spowodowane:

- wzrostem dochodu,
- wzrostem ceny dobra substytucyjnego,
- spadkiem ceny dobra komplementarnego,
- oczekiwaniami wzrostu ceny w przyszłości,
- udaną kampanią reklamową,
- wzrostem liczby ludności.

Podaż

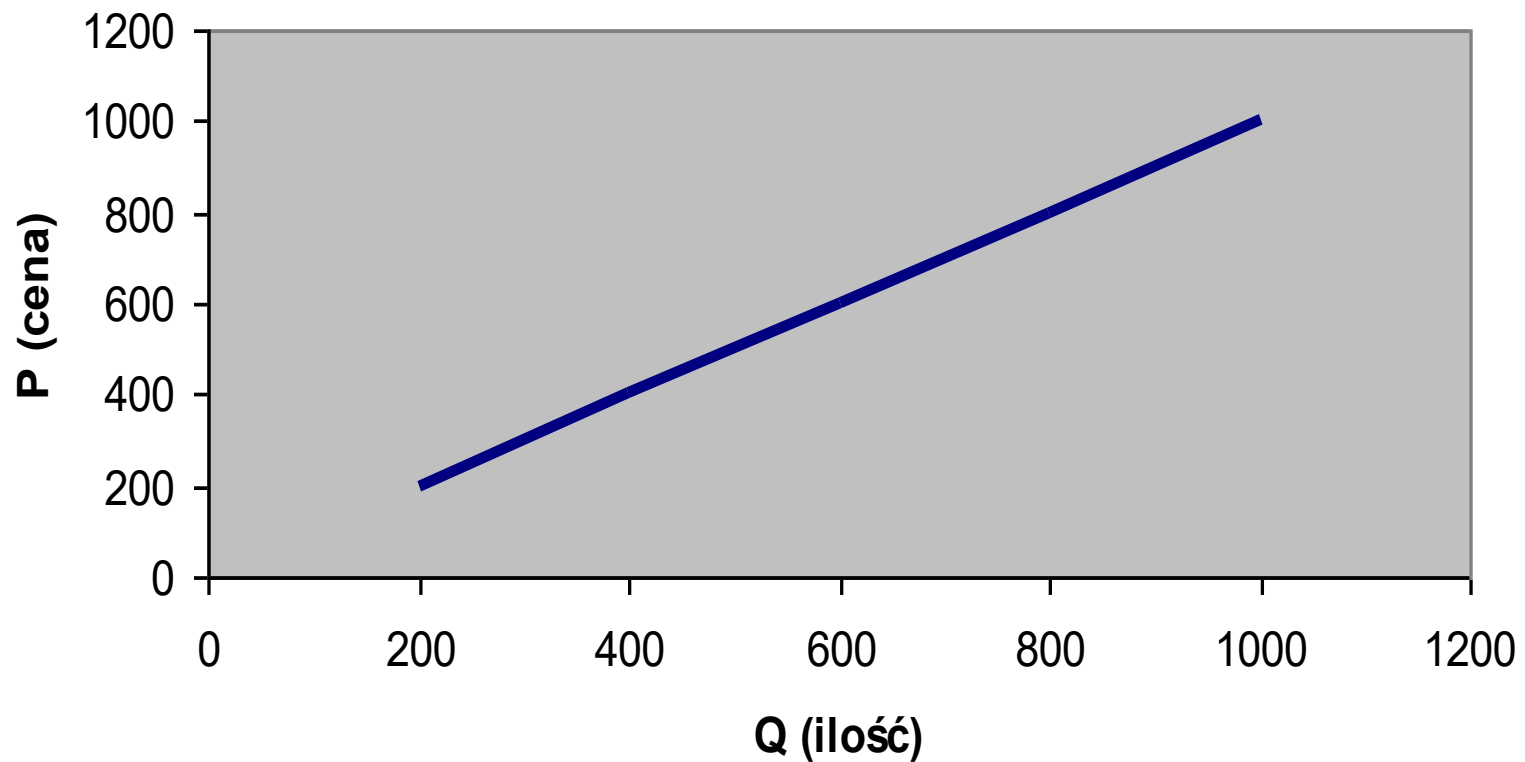
Podaż (*supply*) to ilość dóbr, oferowana na rynku przez producentów przy określonej cenie, przy założeniu niezmienności innych elementów charakteryzujących sytuację na rynku (*ceteris paribus*).

Podaż

WIELKOŚĆ PODAŻY – jest to ilość dobra lub usługi jaką producenci zamierzają sprzedać w określonym czasie przy danym poziomie cen.

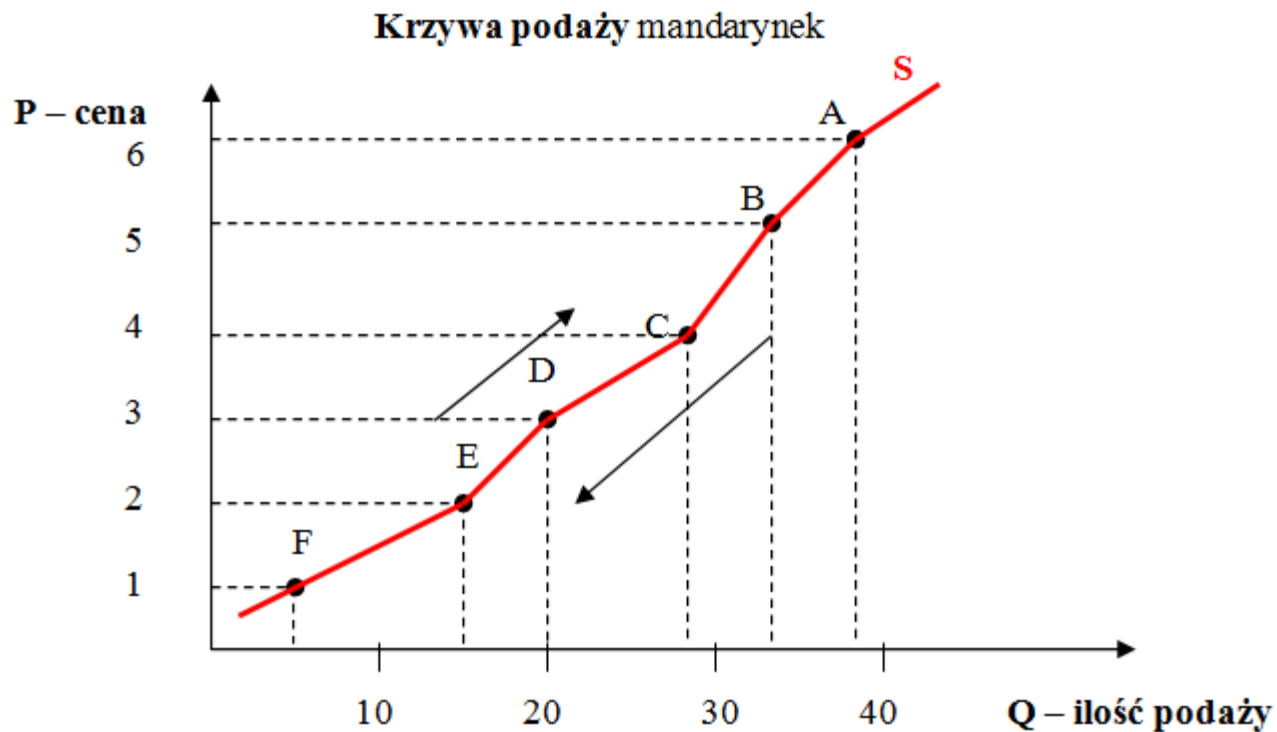
Wykres krzywej podaży

Własności krzywej podaży

- Krzywa rosnąca (są wyjątki)
- Postać krzywej lub linii prostej
- Wzrost podaży powoduje przesunięcie krzywej w prawo
- Krzywa podaży przesuwana się w przypadku zmian środowiska, które zwiększają lub zmniejszają podaż danego artykułu,

Przykład krzywej podaży

Cena 1kg w zł	Wielkość podaży mandarynek tygodniowo w kg	Kombinacje
6	38	A
5	33	B
4	28	C
3	20	D
2	14	E
1	6	F

Identyfikacja czynników wpływających na podaż

Podaż jest to dodatnia relacja pomiędzy ilością dobra jaką chcą zaoferować sprzedający przy określonej cenie.

Wielkość podaży to ilość dobra zaoferowana przez producentów do sprzedaży po danej cenie w określonym czasie.

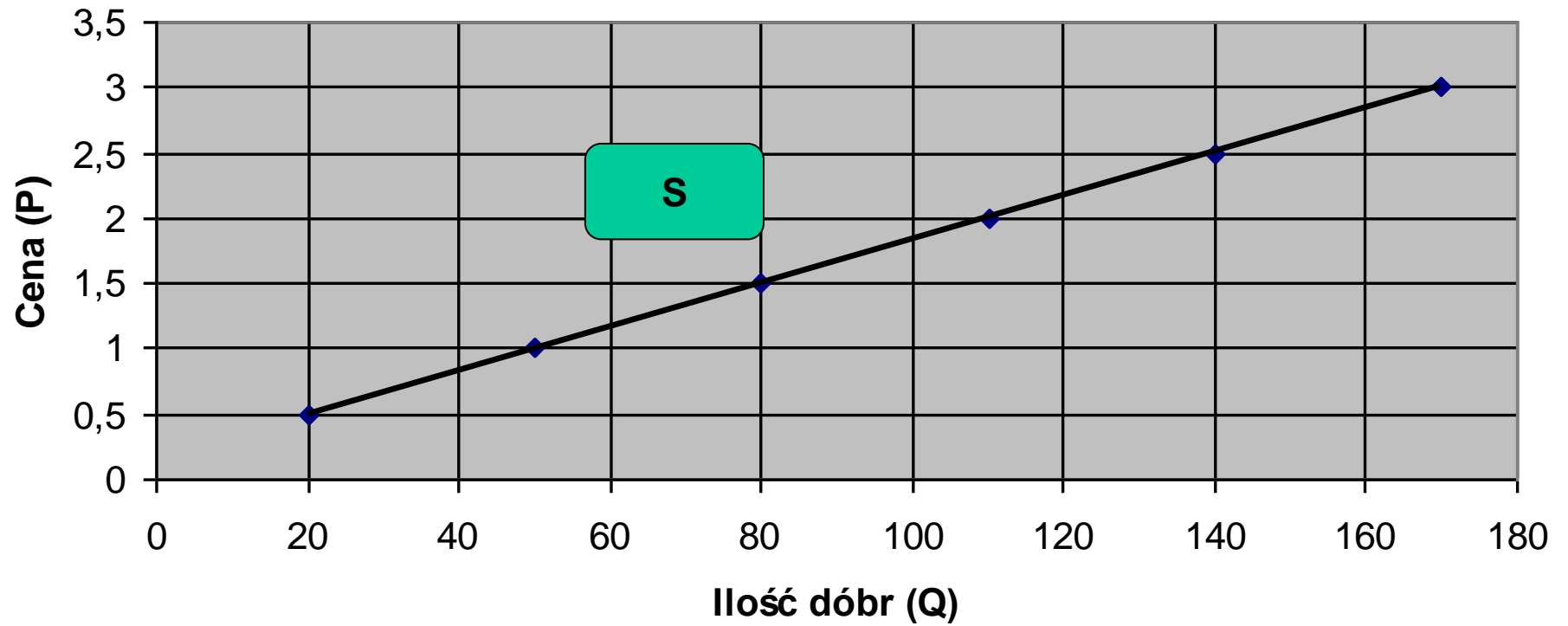
Prawo podaży

Wzrost ceny powoduje wzrost ilości towarów wystawionych na sprzedaż i odwrotnie.

Cena (w złotych)	Oferowana wielkość tabliczek czekolady (w szt.)
0,50	20
1	50
1,50	80
2	110
2,50	140
3	170

Funkcja podaży

Wyprowadzanie wzoru na funkcję podaży

$$P_0=1; Q_{S0}=50$$

$$P_1=2; Q_{S1}=110$$

Funkcja podaży jest funkcją liniową o wzorze:

$$y=ax+b$$

Konstruujemy układ równań ($y=P$; $x=Q_S$)

$$1=a50+b$$

$$2=a110+b$$

$$b=1-50a$$

Podstawiamy do drugiego równania:

$$2=110a+1-50a$$

$$-60a=-1/-60$$

$$a=0,0167$$

$$b=1-50*0,0167$$

$$b=0,165$$

$$**P=0,0167Q_S+0,165**$$

Determinanty podaży:

- cena (im wyższa cena tym wyższa podaż)
- wielkość produkcji (im wyższa produkcja tym wyższa podaż)
- koszty wytwarzania (im wyższe koszty, tym niższa podaż)

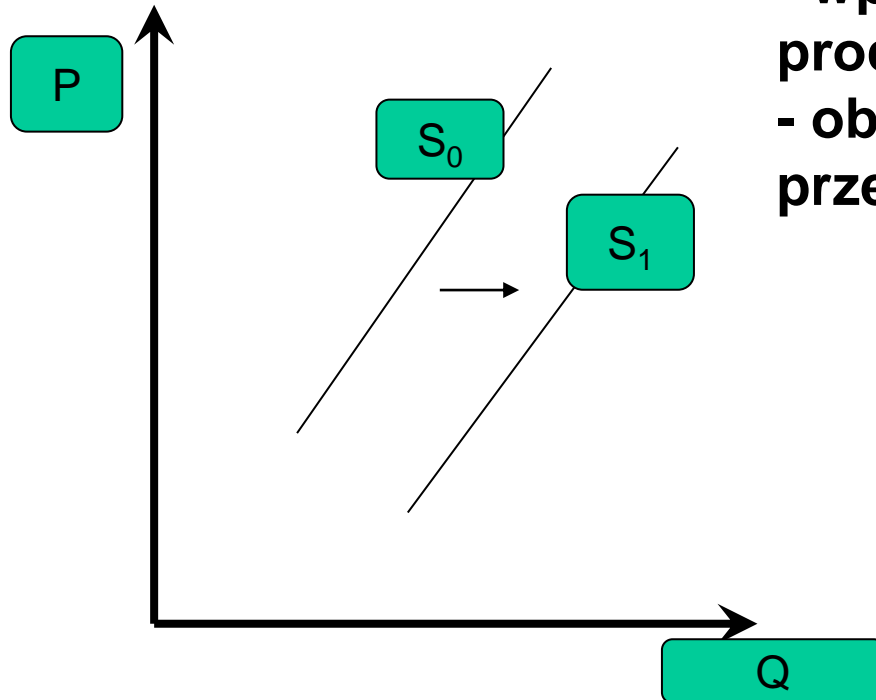
- rentowność produkcji dóbr substytucyjnych (im bardziej opłacalna produkcja dóbr substytucyjnych, tym niższa podaż)
- czas pomiędzy momentem produkcji a momentem wystawienia na sprzedaż
- polityka fiskalna i pieniężna państwa (im wyższe dotacje, subwencje i niższa stopa procentowa, tym wyższa podaż)

Jeżeli bada się wpływ ceny na oferowaną ilość to graficznie następuje przesunięcie wzdłuż funkcji podaży.

Jeżeli bada się wpływ pozostałych czynników wpływających na podaż to przesunięciu ulegnie cała funkcja podaży.

Przesunięcie z S_0 do S_1 może być spowodowane:

- wzrostem produkcji,
- spadkiem kosztów produkcji,
- zmniejszeniem opłacalności produkcji dóbr substytucyjnych,
- wprowadzeniem dotacji do produkcji przez państwo,
- obniżeniem stóp procentowych przez bank centralny

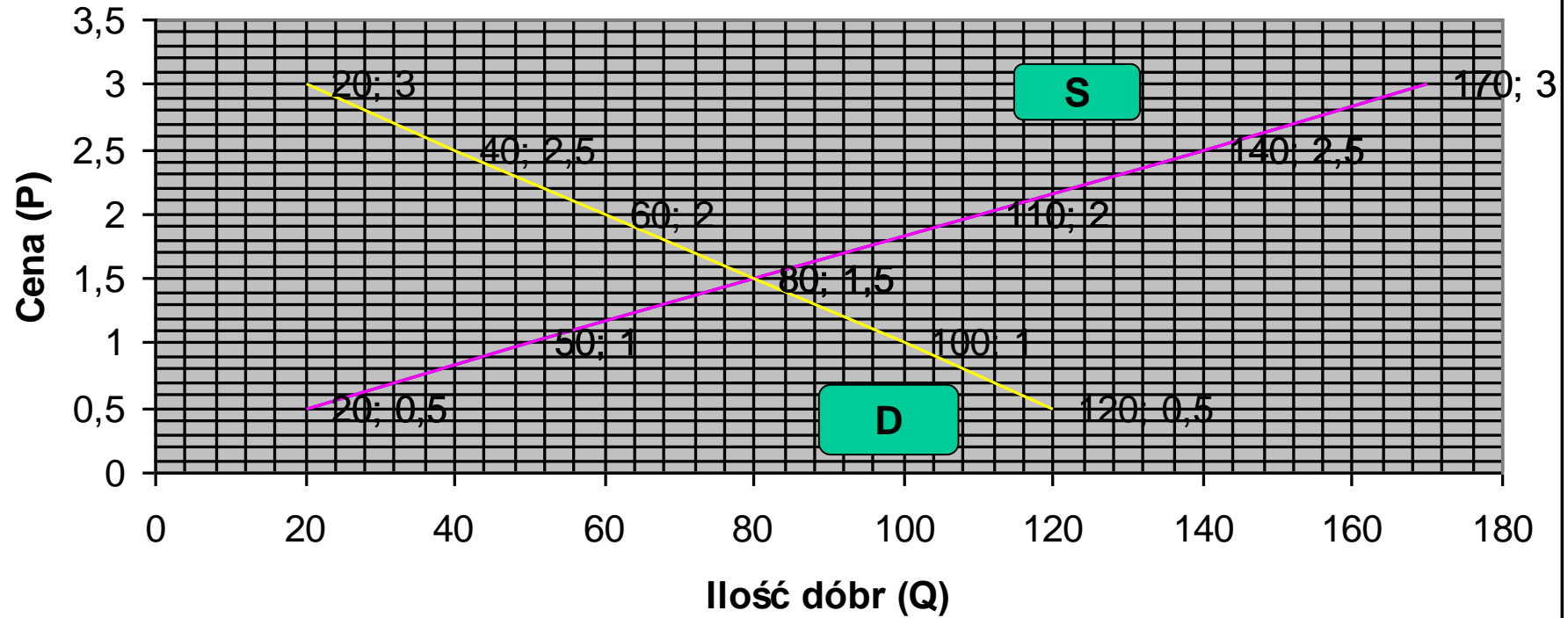
Równowaga rynkowa

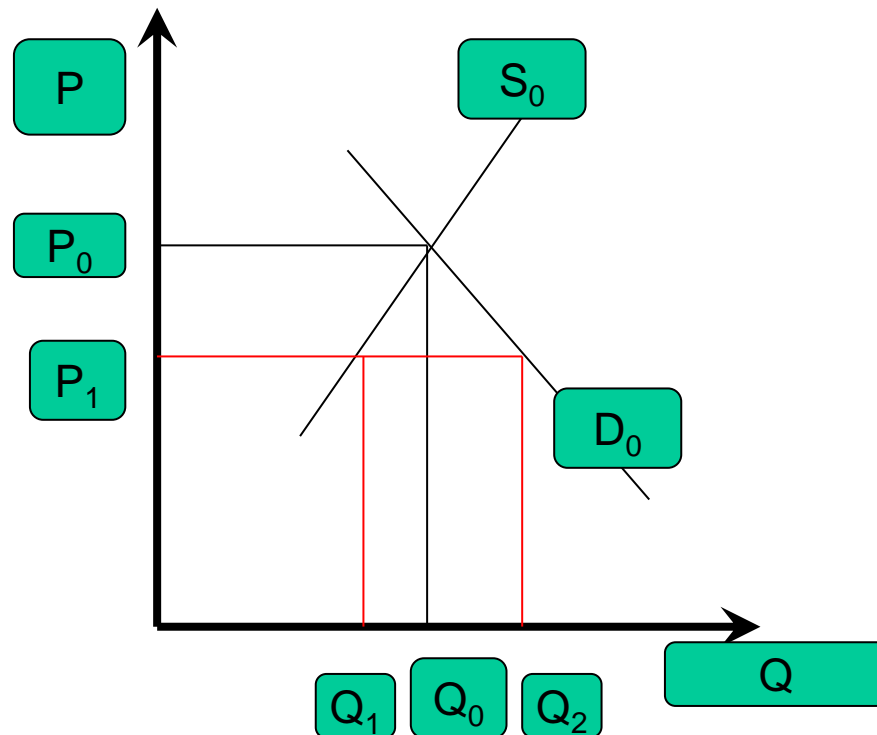
Równowaga rynkowa to sytuacja, w której liczba oferowanych dóbr jest równa ilości zapotrzebowania.

Cena (w złotych)	Wielkość zapotrzebowania na tabliczki czekolady (w szt.)	Oferowana wielkość tabliczek czekolady (w szt.)
0,50	120	20
1	100	50
1,50	80	80
2	60	110
2,50	40	140
3	20	170

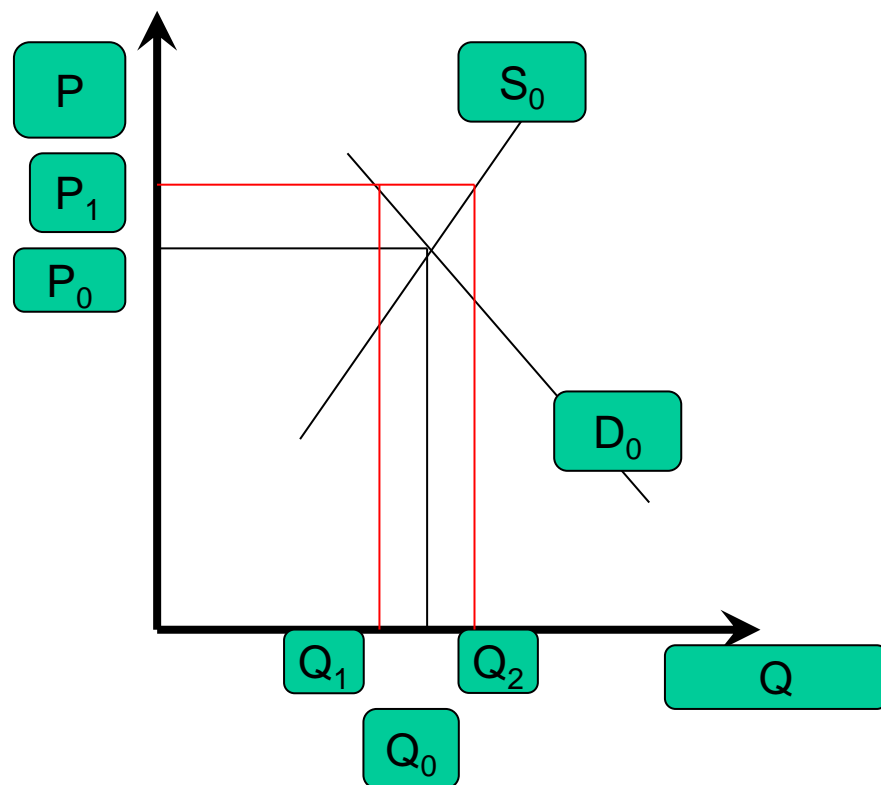
Równowaga rynkowa

Jeżeli cena jest niższa od ceny równowagi i wynosi P_1 to wielkość zapotrzebowania (Q_2) jest większa od oferowanej ilości dóbr (Q_1). Na rynku wystąpi nadwyżka popytu (niedobór podaży). W kolejnym okresie sprzedający podwyższą cenę produktu do P_0 , zaś wymieniana ilość dobra wyniesie Q_0 .

Jeżeli cena jest wyższa od ceny równowagi i wynosi P_1 to oferowana na rynku ilość dobra (Q_2) jest większa od zapotrzebowania (Q_1). Na rynku wystąpi nadwyżka podaży (niedobór popytu). W kolejnym okresie sprzedający obniżą cenę produktu do P_0 , zaś wymieniana ilość dobra wyniesie Q_0 .

Dziękuję za uwagę